

СВІТОВА ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВА СИСТЕМА ТА ЕТАПИ ЇЇ ЕВОЛЮЦІЇ

Світова валютно-фінансова система — це історично сформований на базі розвитку товарного виробництва, грошового обігу і міжнародних економічних відносин порядок розрахунків між учасниками платіжного обороту з притаманною йому системою валютно-фінансових міжнародних установ (інституцій).

Першою в історії світовою валютною системою була система, що спиралася на єдині правила обігу золотого грошового товару, відома під назвою “система золотого стандарту”. Юридично вона була оформлена міждержавною угодою на конференції у Парижі в 1867р. Згідно з цією угодою золото визнавалось єдиною формою світових грошей. В умовах, коли золото безпосередньо виконувало всі функції грошей, і національна, і світова грошова та валютна системи були тотожними з тією лише різницею, що монети, виходячи на світовий ринок, приймалися до платежу відповідно до своєї ваги [1].

Паризька валютна система офіційно закріпила золотий стандарт, який базувався на наступних структурних принципах:

- кожна валюта мала золотий вміст;
- курс національних валют був прив’язаний до золота і через золотий вміст валюти співвідносились одна до одної за твердим валютним курсом;
- у відповідності із золотим вмістом встановлювались їх золоті паритети;
- валюти вільно конвертувались у золото;
- золото використовувалось як загальноприйняті світові гроші.

Другою валютно-фінансовою системою світу є Генуезька, коли платіжні засоби в іноземній валюті, що призначалися для міжнародних розрахунків, почали називати девізами. Тому ця валютна система називається золото-девізною. Юридично вона була оформлена міждержавною угодою, досягнутою на Генуезькій міжнародній конференції у 1922 р.

Генуезька валютна система базувалась на наступних принципах:

- її основою були золото і девізи - іноземні валюти. Національні гроші використовувалися в якості міжнародних платіжно-резервних засобів, що знімало обмеження, пов’язані із застосуванням золотомонетного стандарту, але при цьому ставило світову валютну систему в залежність від стану провідних національних економік. Однак у період між двома світовими війнами статус резервної не був офіційно закріплений за жодною із валют;

- збереглися золоті паритети. Обмін валют на золото здійснювався безпосередньо (валюти США, Франції, Великобританії) чи опосередковано через іноземні валюти;
- відновлено режим вільно плаваючих валютних курсів;
- валютне регулювання стало новим елементом світової фінансової системи і здійснювалося у формі активної валютної політики, міжнародних конференцій і нарад. Спроби регулювати валютні відносини, у першу чергу валютні курси, фактично означали визнання неефективності теорії ринкової рівноваги в сфері зовнішньоекономічних зв'язків і міжнародних розрахунків [2].

Друга світова війна фактично зруйнувала систему золото-дев'язного стандарту. Так, у 1944 р. в м. Бреттон-Вудс (США) рішеннями міжнародної валютно-фінансової конференції була створена Бреттон-Вудська валютна система. Складовими підписаного на конференції заключного акта стали статuti Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР).

Основними принципами були [3]:

- за золотом зберігалась роль загального еквівалента, паритети всіх валют виражались у золоті, що було зафіксовано у тексті статуту МВФ. По суті був уведений золотодев'язний стандарт, заснований на золоті і двох резервних валютах - доларі США і фунті стерлінгів. Проте на практиці лише долар зберігав зовнішню конвертованість, а зв'язок всіх інших валют із золотом здійснювався опосередковано. Казначейство США продовжувало розмінювати долар на золото іноземним центральним банкам за офіційною ціною, виходячи з золотого вмісту долара;
- золото продовжувало використовуватися як міжнародний платіжний і резервний засіб;
- курсове співвідношення валют і їхня конвертованість стали здійснюватися на основі фіксованих валютних паритетів, виражених у доларах;
- для девальвації валюти більш, ніж на 10%, був потрібен дозвіл МВФ. Межі відхилення ринкового курсу від паритету були встановлені за Статутом МВФ в 1%. Задача дотримання меж коливань курсів лягла на центральні банки відповідних країн, для чого вони були зобов'язані здійснювати доларові інтервенції.

Визнаючи це, 15 серпня 1971 р. президент США Р. Ніксон прийняв рішення про припинення конвертованості долара в золото. Це означало фактичний крах Бреттон-Вудської системи.

Контури нової валютної системи, що функціонує і розвивається у світовій економіці й сьогодні, визначила нарада представників країн-членів МВФ, що відбулася у м. Кінгстон

(Ямайка) в січні 1976р. Кінгстонська угода поклала початок утворенню четвертої світової - Ямайської валютної системи, яка юридично закріплювала демонетизацію золота.

Основні характеристики Ямайської валютної системи:

- система заснована не на одній, а на декількох ключових валютах, тобто визнання міжнародними та розрахунковими валютами поряд із доларом США валют інших країн та СДР;

- витіснення золота з міжнародних розрахунків, скасування золотих паритетів валют та офіційної ціни на золото. Водночас золото залишається у складі офіційних золотовалютних резервів країн як високоліквідний товар;

- офіційне визначення «плаваючих» валютних курсів, тобто тих, які встановлюються на валютному ринку залежно від попиту та пропозиції;

- країна сама вибирає режим валютного курсу, але їй заборонено виражати його через золото.

Таким чином, як бачимо, регламентація валютних відносин у світовому співтоваристві відбувалася в межах генезису світової валютної системи. Міжнародні валютні відносини були обумовлені процесом створення світового ринку, поглибленням міжнаціонального поділу праці та розвитком економічних відносин між різними державами.

Список використаних джерел:

1. Ларінова К.Л. Гроші та кредит практикум: Навчальний посібник. / Михайловська І.М., Ларінова К.Л./ Львів. – Новий світ – 2000, 2008. – 312 с.

2. Філіпенко А. С. Міжнародні валютно-кредитні відносини: Підручник / Філіпенко А.С., Мазуренко В.І., Сікора В.Д. та ін.; за ред. А.С. Філіпченка. – К.: Либідь, 1997. – 208с.

3. Предборський В. А. Економічна теорія./ Предборський В. А. ,Гагарін Б.Б., Кухаренко В.Д. /Київ: Кондор, 2003. – 492 с.

Стус Володимир, Хрупович Світлана

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СВІТОВИХ ЦІН НА НАФТУ

У міжнародному економічному аналізі при формуванні світових цін виділяють дві основні групи: ціни на продукцію обробної промисловості та ціни на сировину. За сучасних умов розвитку енергетичного ринку, формування світових цін на сировину базується не на внутрішніх витратах, а на співвідношенні попиту та пропозиції. У механізм ціноутворення